

Secundaire hypertensie

Dr. Wilko Spiering

Afd. Vasculaire Geneeskunde

W.Spiering@umcutrecht.nl

UMC Utrecht

Vraag 1

Het zoeken naar secundaire oorzaken van hypertensie is over het algemeen weinig zinvol

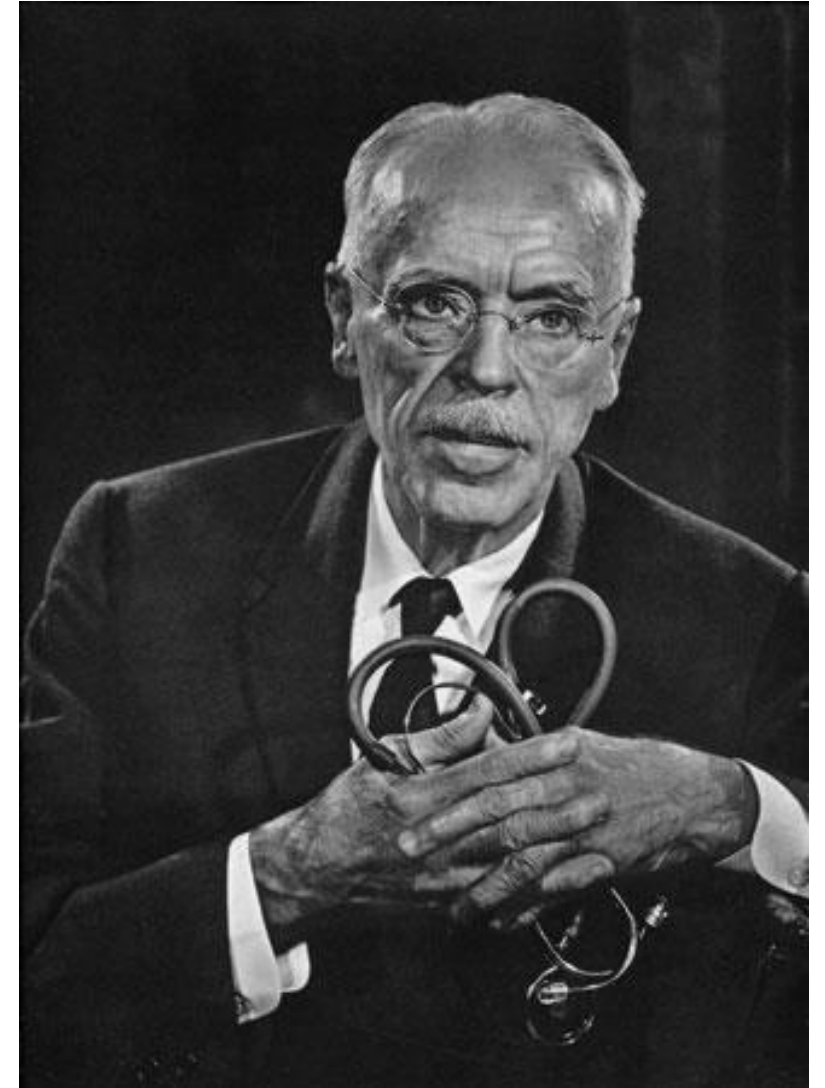
- A. Eens
- B. Oneens

Agenda Secundaire hypertensie

- **Wat is het?**
- Is het belangrijk er naar te zoeken?
- Wat is de prevalentie?
- Wat zijn de oorzaken?
- Diagnostisch traject
- Een kijkje in de toekomst
- Conclusies

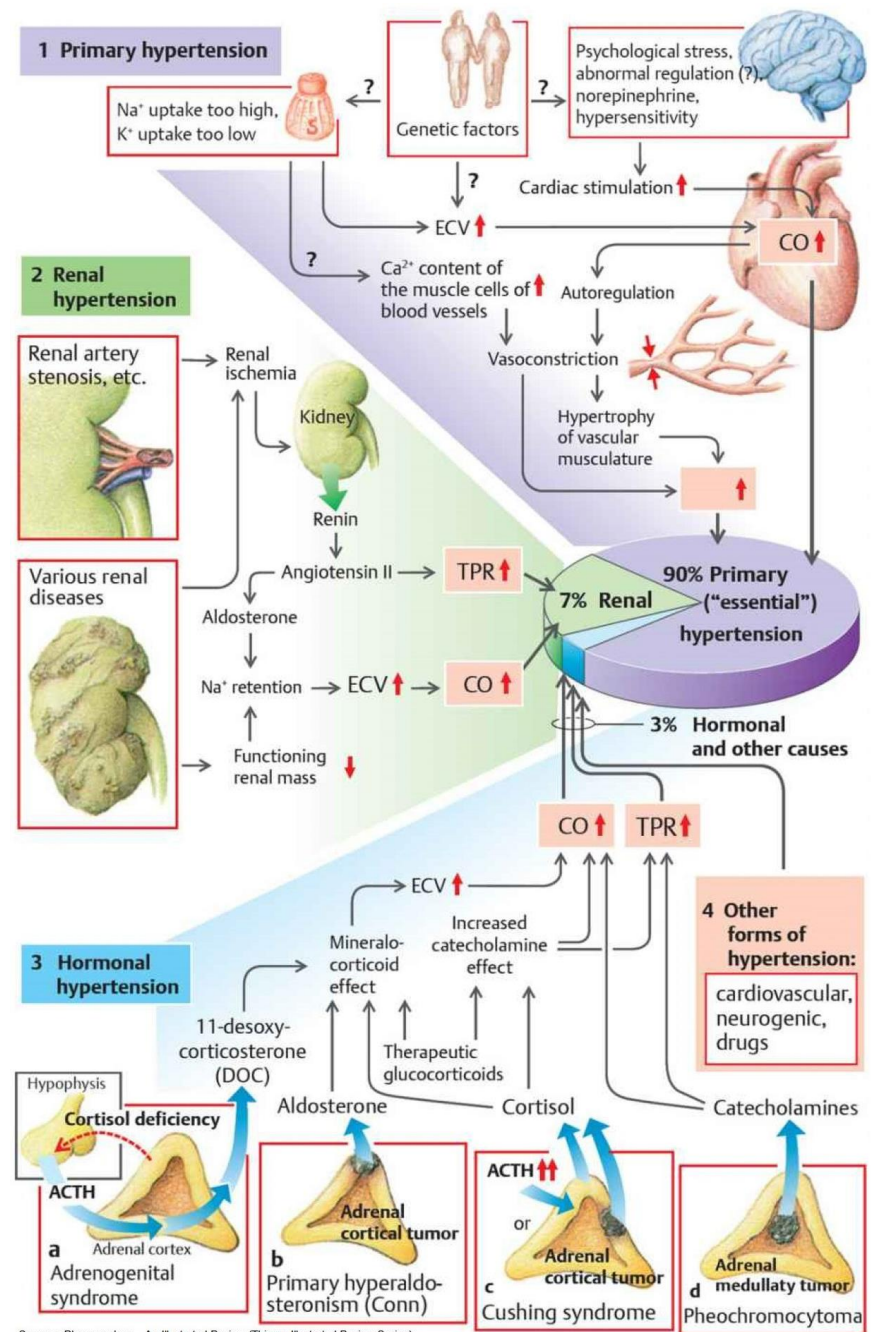
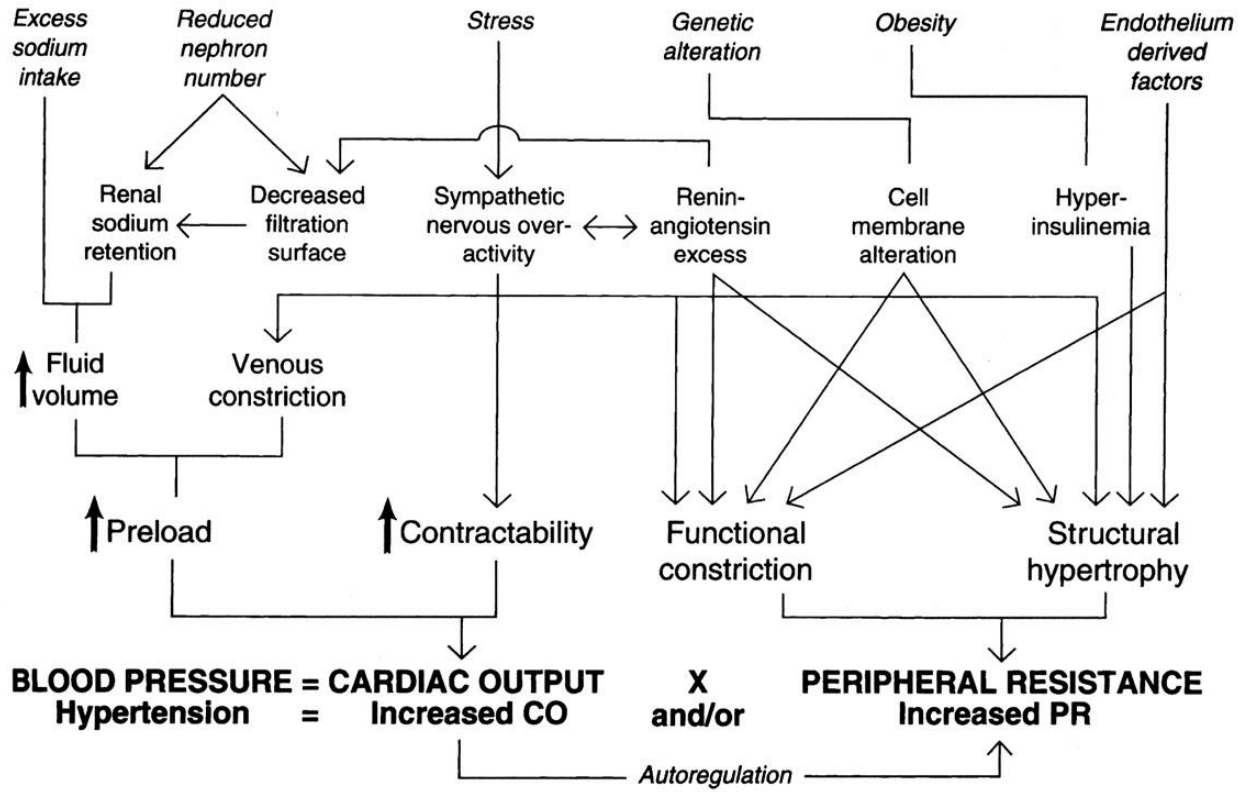
Essentiële hypertensie

*The treatment of the hypertension itself is a difficult and almost hopeless task in the present state of our knowledge and in fact, for ought we know, the hypertension may be an important **compensatory mechanism** which should not be tampered with, even if it were certain that we could control it*

Definities

- Secundaire hypertensie:
 - Hypertensie door een identificeerbare oorzaak, die behandelbaar is met een gerichte behandeling van de oorzaak
- Therapieresistente hypertensie:
 - Spreekkamer SBP >140 mmHg en/of DBP >90 mmHg
 - Pseudo-resistentie uitgesloten
 - Adequate leefstijlmaatregelen
 - 3 of meer bloeddrukverlagers, in optimale dosering
 - Diureticum en bij voorkeur ACE/ARB en CCB

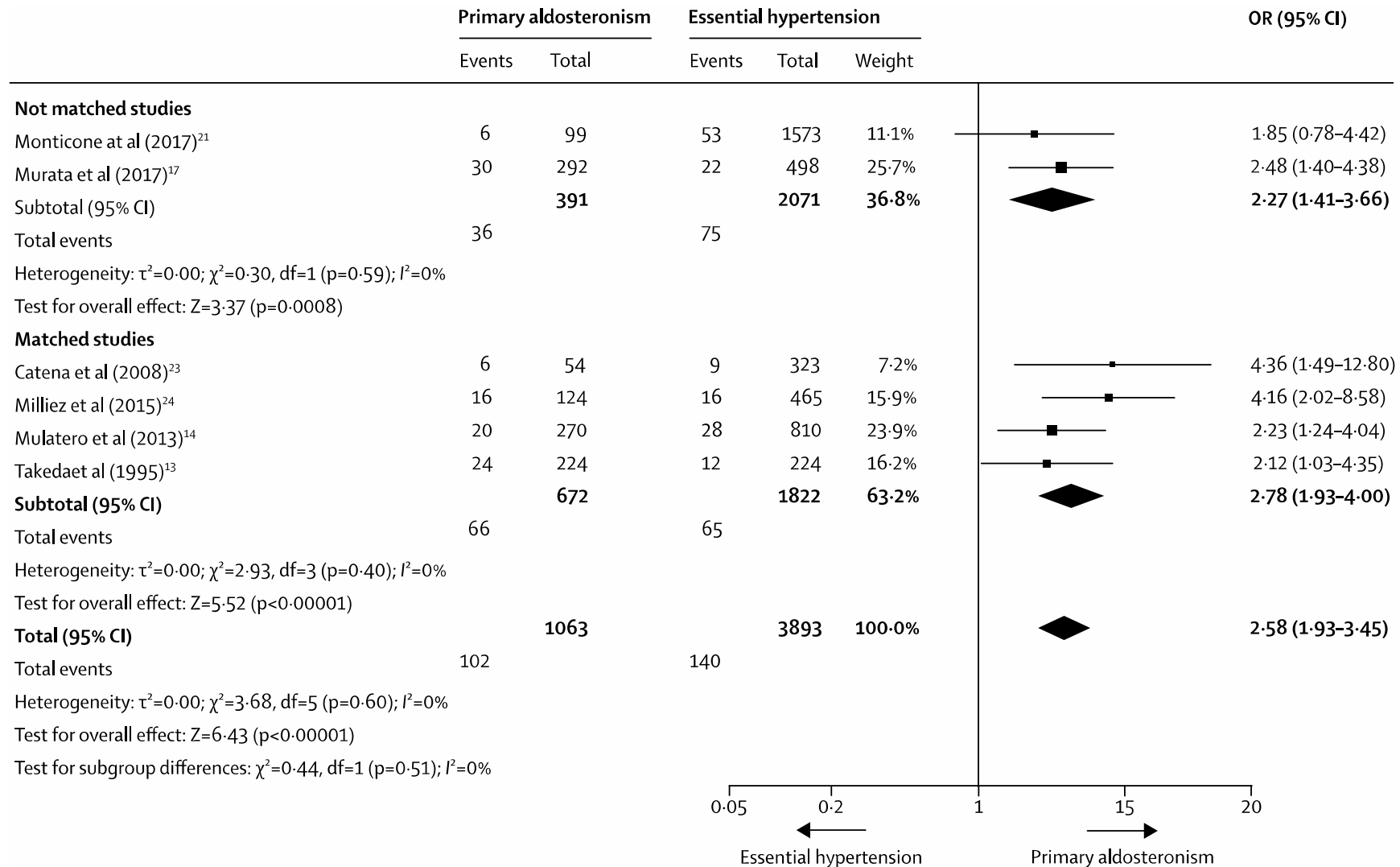
Agenda Secundaire hypertensie

- Wat is het?
- **Is het belangrijk er naar te zoeken?**
- Wat is de prevalentie?
- Wat zijn de oorzaken?
- Diagnostisch traject
- Een kijkje in de toekomst
- Conclusies

Cardiovasculair risico bij primair hyperaldo

- 31 studies met 3838 primair hyperaldo vs. 9284 essentiële hypertensie
- Mediane follow-up 8.8 jaar (IQR 6.2–10.7)
- Risico:
 - Beroerte: OR 2.58, 95%CI 1.93–3.45
 - Coronaire hartziekte: OR 1.77, 95%CI 1.10–2.83
 - Boezemfibrilleren: OR 3.52, 95%CI 2.06–5.99
 - Hartfalen: OR 2.05, 95%CI 1.11–3.78
 - Diabetes mellitus: OR 1.33, 95%CI 1.01–1.74
 - Metabool syndroom: OR 1.53, 95%CI 1.22–1.91
 - Linker ventrikelhypertrofie: OR 2.29, 95%CI 1.65–3.17

Risico op beroerte bij primair hyperaldo

Agenda Secundaire hypertensie

- Wat is het?
- Is het belangrijk er naar te zoeken?
- **Wat is de prevalentie?**
- Wat zijn de oorzaken?
- Diagnostisch traject
- Een kijkje in de toekomst
- Conclusies

Vraag 2

Het gemiddeld aantal patiënten met secundaire hypertensie per huisartspraktijk is:

- A. 5-10
- B. 10-25
- C. 25-50
- D. 50-100

Prevalentie secundaire hypertensie in NL

- Aantal inwoners: 17.844.615 (27-03-2023)
- Aantal volwassenen >20 jaar: 79% = 14.097.246
- Prevalentie hypertensie: ~25% = 3.524.312
- Prevalentie secundaire oorzaken: ~10% = 352.431
- Aantal huisartspraktijken: 4874
- Prevalentie secundaire hypertensie per huisartspraktijk: ~72

Prevalentie secundaire hypertensie

Secondary cause	Prevalence ^a	Prevalence ^b	History	Screening	Clinical findings	Laboratory findings
Obstructive sleep apnoea	>5–15%	>30%	Snoring, daytime sleepiness, morning headache, irritability	Screening questionnaire; polysomnography	↑ neck circumference; obesity; peripheral oedema	Not specific
Renal parenchymal disease	1.6–8.0%	2–10%	Loss of good BP-control; diabetes; smoking; generalized atherosclerosis; previous renal failure; nocturia	Creatinine, ultrasound of the kidney	Peripheral oedema; pallor; loss of muscle mass	↑ Creatinine, proteinuria; ↓ Ca ²⁺ , ↑ K ⁺ , ↑ PO ₄
Renal artery stenosis	1.0–8.0%	2.5–20%	Generalized atherosclerosis; diabetes; smoking; recurrent flush pulmonary oedema	Duplex, or CT, or MRI, or angiography (drive by)	Abdominal bruits; peripheral vascular disease;	Secondary aldosteronism: ARR →; ↓ K ⁺ ; ↓ Na ⁺
Primary aldosteronism	1.4–10%	6–23%	Fatigue; constipation; polyuria, polydipsia	Aldosterone–renin ratio (ARR)	Muscle weakness	↓ K ⁺ ; ARR ↑
Thyroid disease	1–2%	1–3%	<i>Hyperthyroidism</i> : palpitations, weight loss, anxiety, heat intolerance; <i>Hypothyroidism</i> : weight gain, fatigue, obstipation	TSH	<i>Hyperthyroidism</i> : tachycardia, AF; accentuated heart sounds; exophthalmus; <i>Hypothyroidism</i> : Bradycardia; muscle weakness; myxoedema	<i>Hyperthyroidism</i> : TSH ↓; fT4 and/or fT3 ↑; <i>Hypothyroidism</i> : TSH ↑; fT4 ↓; cholesterol ↑
Cushing's Syndrome	0.5%	<1.0%	Weight gain; impotence; fatigue; psychological changes; polydipsia and polyuria	24 h urinary cortisol; dexamethasone testing	Obesity, hirsutism, skin atrophy, Striae rubrae, muscle weakness, osteopenia	24 h urinary; cortisol ↑; Glucose ↑; Cholesterol ↑; K ⁺ ↓
Phaeochromocytoma	0.2–0.5%	<1%	Headache; palpitations; flushing; anxiety	Plasma-metanephrines; 24 h urinary catecholamine	The 5 'Ps' ^c : paroxysmal hypertension; pounding headache; perspiration; palpitations; pallor	metanephrines ↑
Coarctation of the aorta	<1%	<1%	Headache; nose bleeding; leg weakness or claudicatio	Cardiac ultrasound	Different BP (≥20/10 mmHg) between upper–lower extremities and/or between right–left arm; ↓ and delayed femoral pulsations; interscapular ejection murmur; rib notching on chest Rx	Not specific

Agenda Secundaire hypertensie

- Wat is het?
- Is het belangrijk er naar te zoeken?
- Wat is de prevalentie?
- **Wat zijn de oorzaken?**
- Diagnostisch traject
- Een kijkje in de toekomst
- Conclusies

Op zoek naar de oorzaak

Het vinden van de oorzaak van hypertensie is de sleutel tot de oplossing van het probleem

Oorzaken secundaire hypertensie

- Renaal
- Endocrien
- Medicatie
- Obstructief slaapapnoesyndroom
- Neurologisch
- Acuut stress-gerelateerd
- Aortaziekten
- Zwangerschap-geïnduceerd
- Geïsoleerde systolische hypertensie door toegenomen cardiac output

Secundaire hypertensie - *renaal*

- Primaire nierziekte
- Renovasculair:
 - Nierarteriestenose
 - Intrarenale vasculitis
- Renine-producerende tumor
- Primaire natriumretentie (syndroom van Liddle)

Secundaire hypertensie - *endocrien*

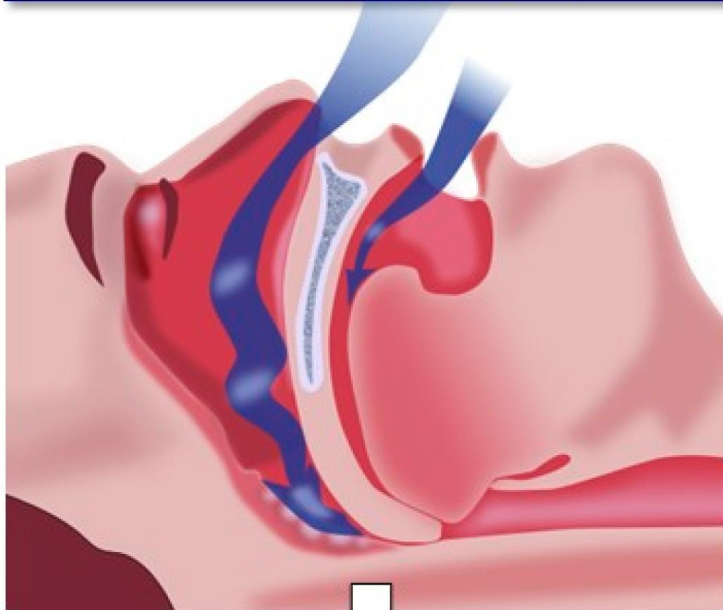
- Acromegalie
- Hypothyreoïdie
- Hyperthyreoïdie
- Hyperparathyreoïdie
- Bijnier corticaal:
 - Syndroom van Cushing
 - Primair hyperaldosteronisme
 - Apparent mineralocorticoid excess
- Bijnier medullair:
 - Feochromocytoom
 - Carcinoid syndroom

Secundaire hypertensie - *medicatie*

- Pijnstillers (NSAID's, selectieve COX-2 remmers)
- Sympathomimetica (neusdruppels, 'dieetpillen', cocaine)
- Stimulantia (methylfenidaat, amfetamines, modafinil)
- Antidepressiva (venlafaxine, MAO-remmers)
- Anticonceptiepill
- Glucocorticoiden
- Immunosuppressiva (ciclosporine, tacrolimus)
- Erythropoietine
- VEGF-remmers
- 'Natuurlijke middelen' (efedra)

Secundaire hypertensie - OSAS

Obstructive sleep apnea

↑ Chemoreceptor stimulation

Microarousal

Hypoxia

↑ Oxidative stress

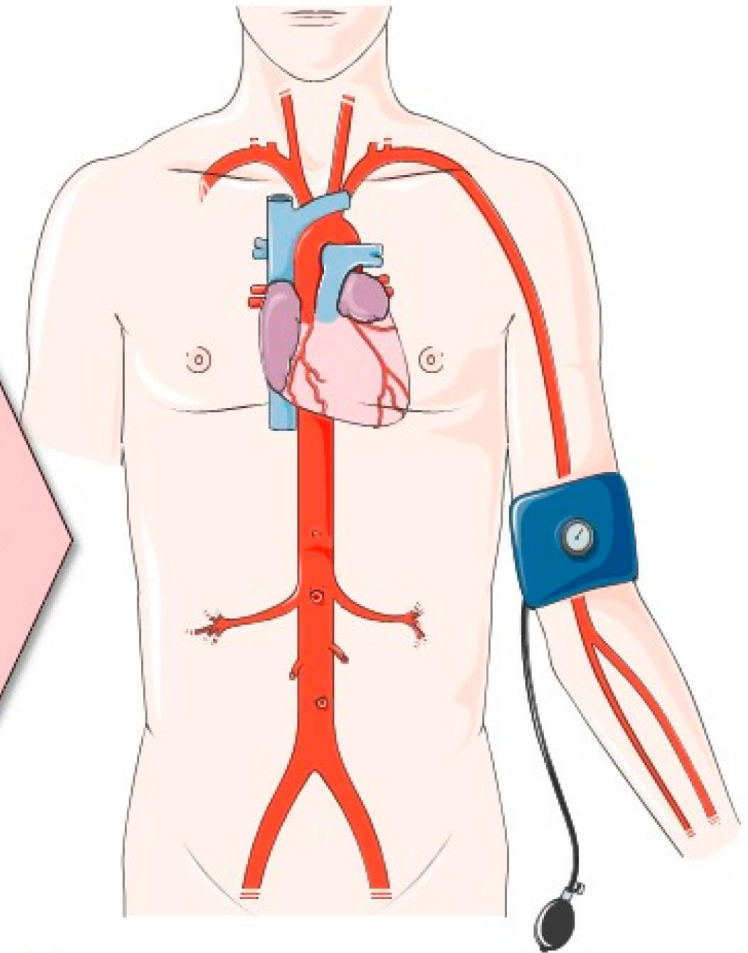
↑ Inflammation

↑ Sympathetic nerve activity

↑ Insulin resistance

↑ RAAS

↓ NO

Hypertension

Agenda Secundaire hypertensie

- Wat is het?
- Is het belangrijk er naar te zoeken?
- Wat is de prevalentie?
- Wat zijn de oorzaken?
- **Diagnostisch traject**
- Een kijkje in de toekomst
- Conclusies

Kenmerken secundaire hypertensie

- Hypertensie jonge leeftijd (<30 jaar) zonder risicofactoren (familiaal voorkomen, obesitas, etc.)
- Therapieresistente hypertensie
- Ernstige hypertensie (>180/110 mmHg) of hypertensief spoedgeval
- Plotselinge stijging bloeddruk bij voorheen stabiele patiënt
- Non-dipping of reverse dipping bij ABPM
- Hypertensieve eindorgaanschade


```
graph TD; A[Hypertensie ambulant (ABPM of HBPM) bevestigd] --> B[Standaard evaluatie (anamnese, lichamelijk onderzoek, labonderzoek)]; B --> C[Uitsluiten dieet- en medicatiegerelateerde oorzaken];
```

Hypertensie ambulant (ABPM of HBPM) bevestigd

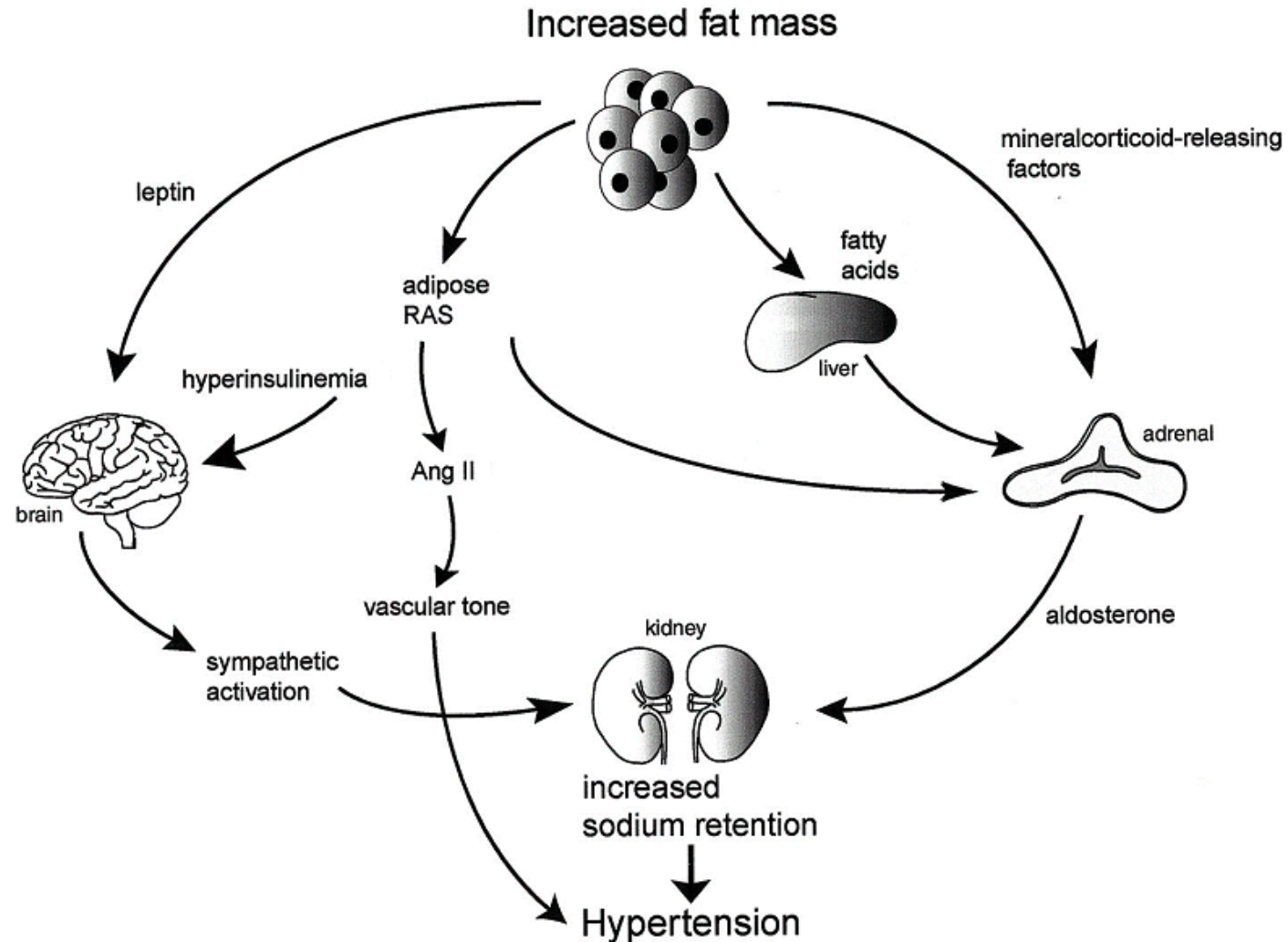
Standaard evaluatie
(anamnese, lichamelijk
onderzoek, labonderzoek)

Uitsluiten dieet- en medicatie-
gerelateerde oorzaken

Dieet-gerelateerde oorzaken

- Zout (≥ 5 g/dag (≥ 2 g natrium/dag))
- Drop (≥ 100 mg glycyrrhizinezuur/dag)
- Alcohol (mannen: ≥ 14 E/week (vrouwen: ≥ 8 E/week))
- Obesitas

Obesitas-gerelateerde hypertensie

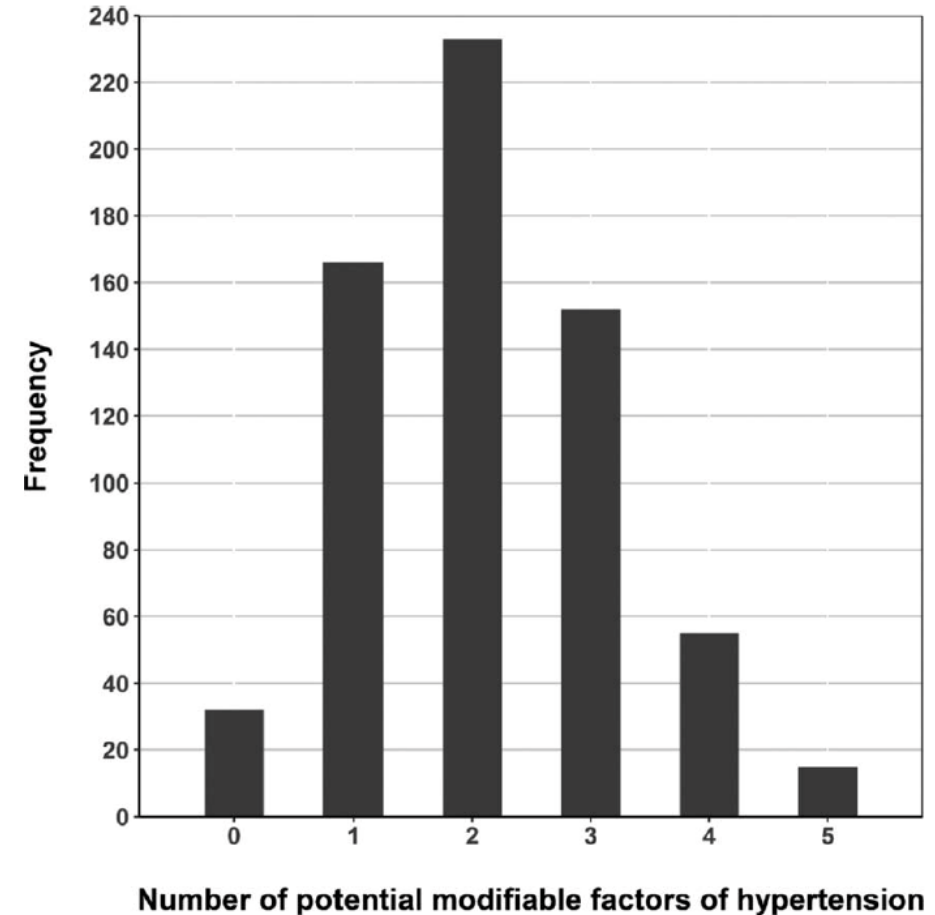

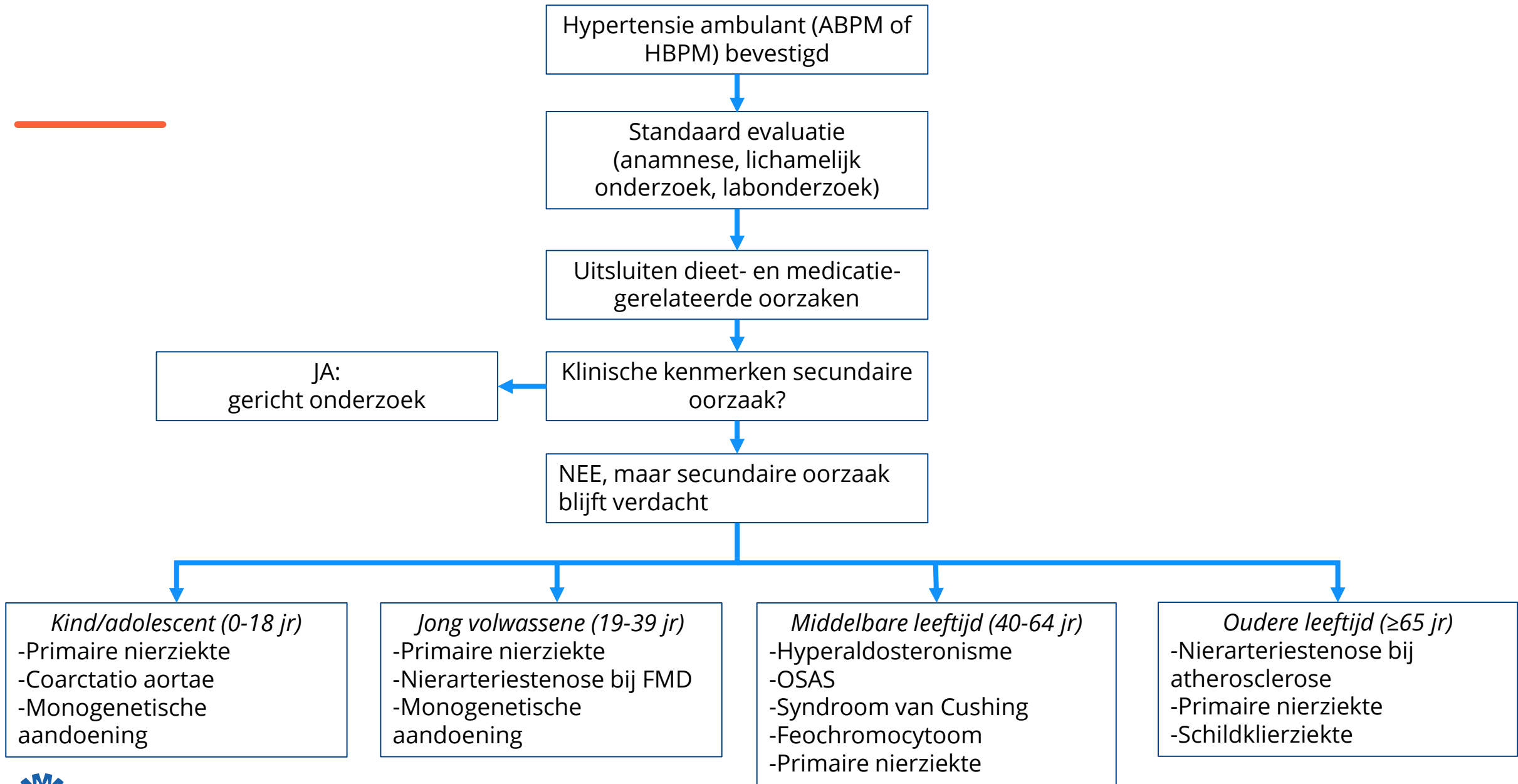
Medicatie-gerelateerde oorzaken

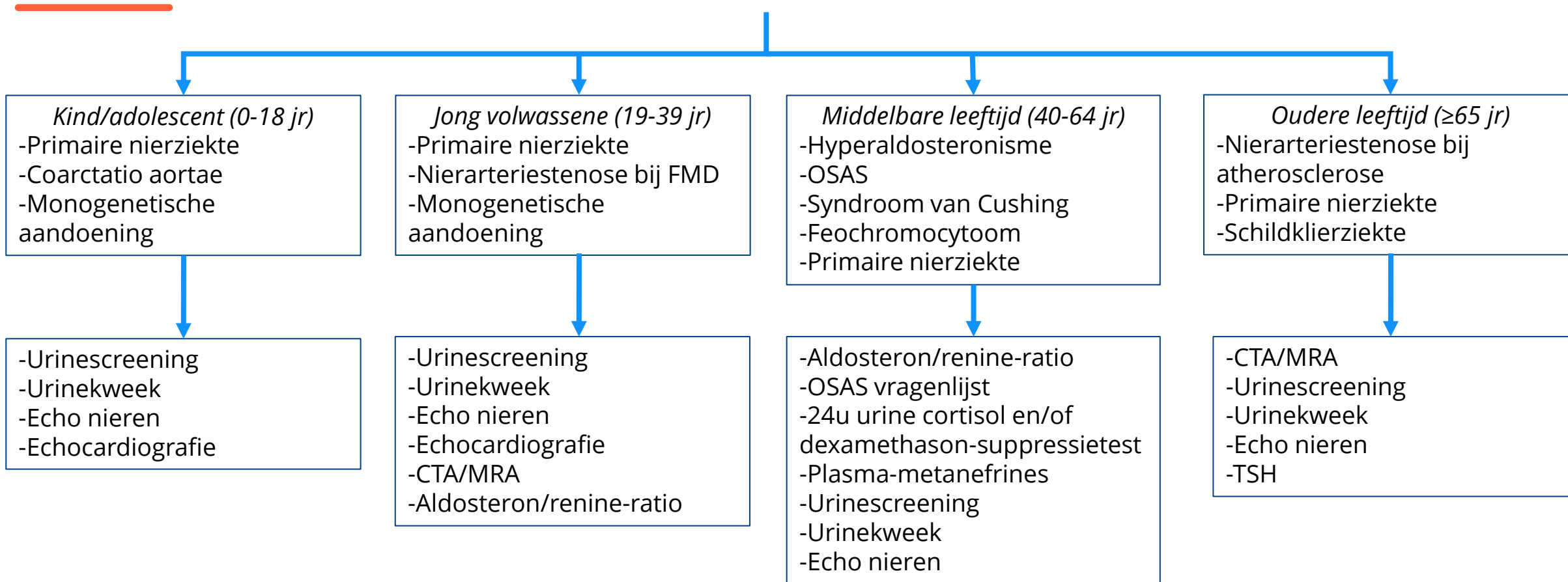

Modificeerbare factoren hypertensie

	All patients, n = 653
Underlying medical condition	
Obesity-related insulin resistance	130 (20%)
Obstructive sleep apnea	17 (3%)
Primary aldosteronism	40 (6%)
Pseudoaldosteronism	6 (1%)
Primary renal disease	0 (0%)
Pheochromocytoma	2 (0.3%)
Hyperparathyroidism	4 (1%)
Hypocortisolism	1 (0.2%)
Hypothyroidism	0 (0%)
Lifestyle factors	
Sodium excretion (>6 g/day)	433 (66%)
Sodium excretion 6–10	253 (39%)
Sodium excretion 10–15	139 (21%)
Sodium excretion ≥15	41 (6%)
Potassium excretion (<3.5 g/day)	349 (53%)
Alcohol intake >2 (women) or >3 (men) U/day	49 (8%)
Physical inactivity (<30 min/day, 5 days/week)	283 (43%)
Medication-related	
Oral contraceptives-related ^a	10 (3%) ^b
Concomitant use of blood pressure increasing drugs ^c	59 (9%)

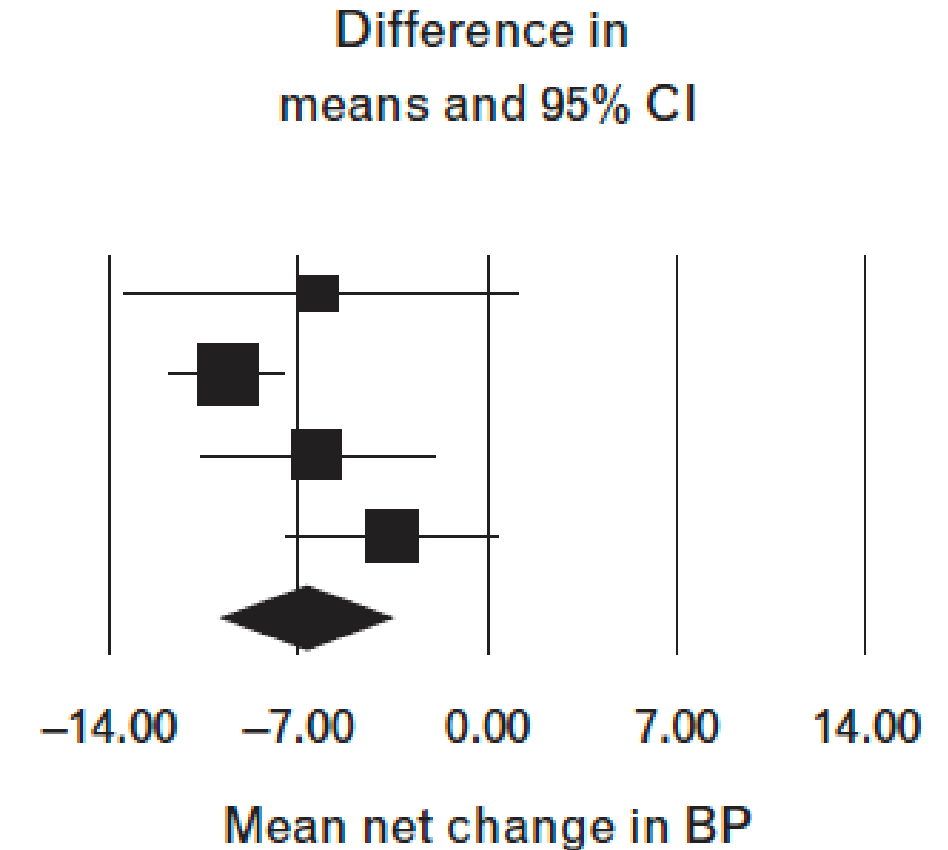

Obstructief slaapapnoesyndroom

- Prevalentie: hypertensie >5-15%, therapieresistente hypertensie >30%
- Anamnese: snurken, apnoes, slaperigheid overdag, ochtendhoofdpijn, geïrriteerdheid
- LO: ↑halsomtrek, obesitas, perifeer oedeem
- Screening: vragenlijst, polysomnografie
- Lab: niet specifiek

Effect van CPAP op bloeddruk bij OSAS

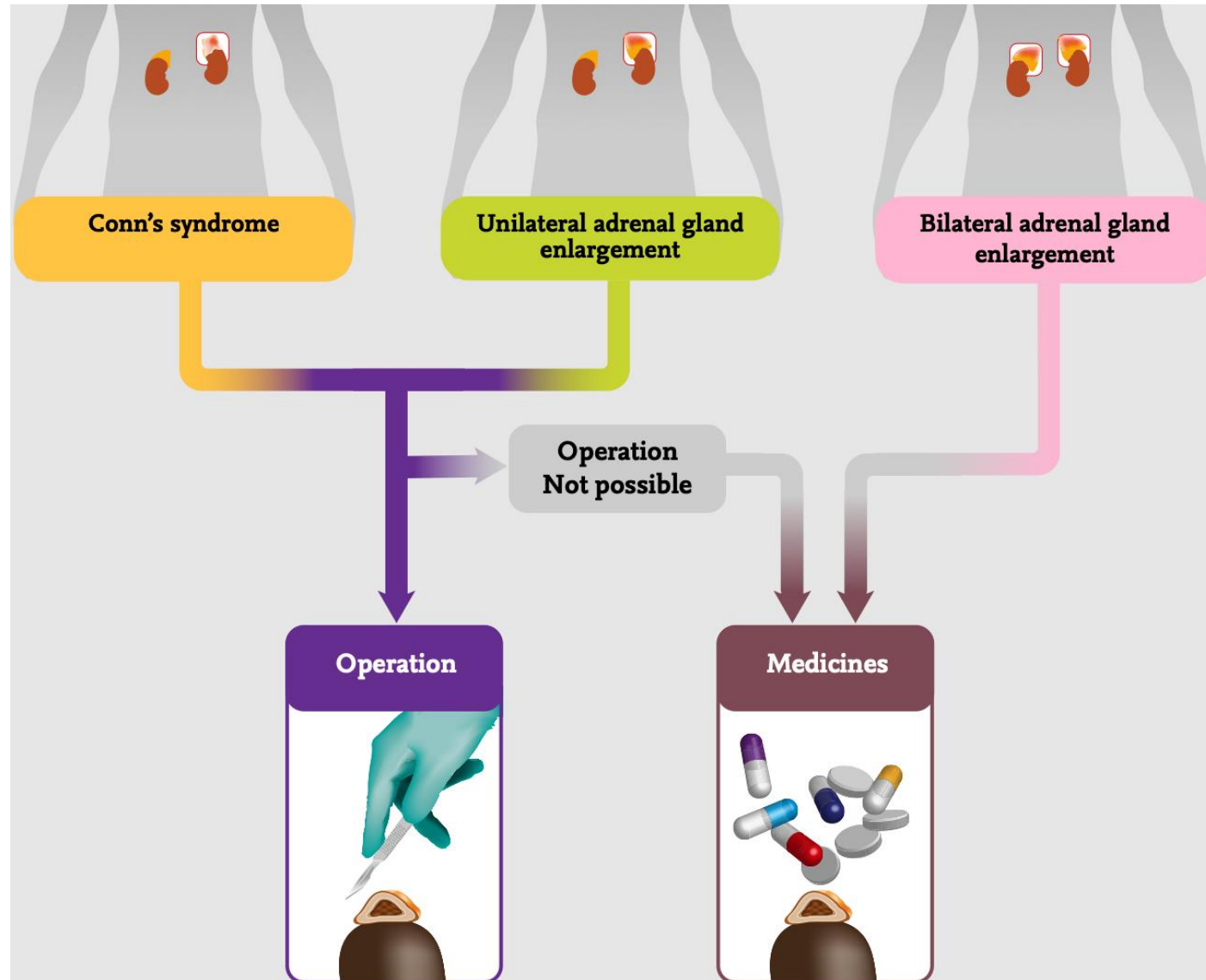
<u>Study name</u>	<u>Statistics for each study</u>			
	Difference in means	Lower limit	Upper limit	<i>P</i> -value
Lozano 2010	-6.200	-13.538	1.138	0.098
Pedrosa 2013	-9.600	-11.795	-7.405	0.000
Litvin 2013	-6.300	-10.677	-1.923	0.005
Garcia 2013	-3.500	-7.457	0.457	0.083
	-6.741	-9.983	-3.498	0.000

Primair hyperaldosteronisme

- Prevalentie: hypertensie 5-10%, therapieresistente hypertensie 6-23%
- Anamnese: vermoeidheid, obstipatie, polyurie, polydipsie, nycturie
- LO: spierzwakte
- Screening: \uparrow aldosteron/renine-ratio (ARR)
- Lab: \downarrow K⁺, (\uparrow Na⁺), \uparrow ARR

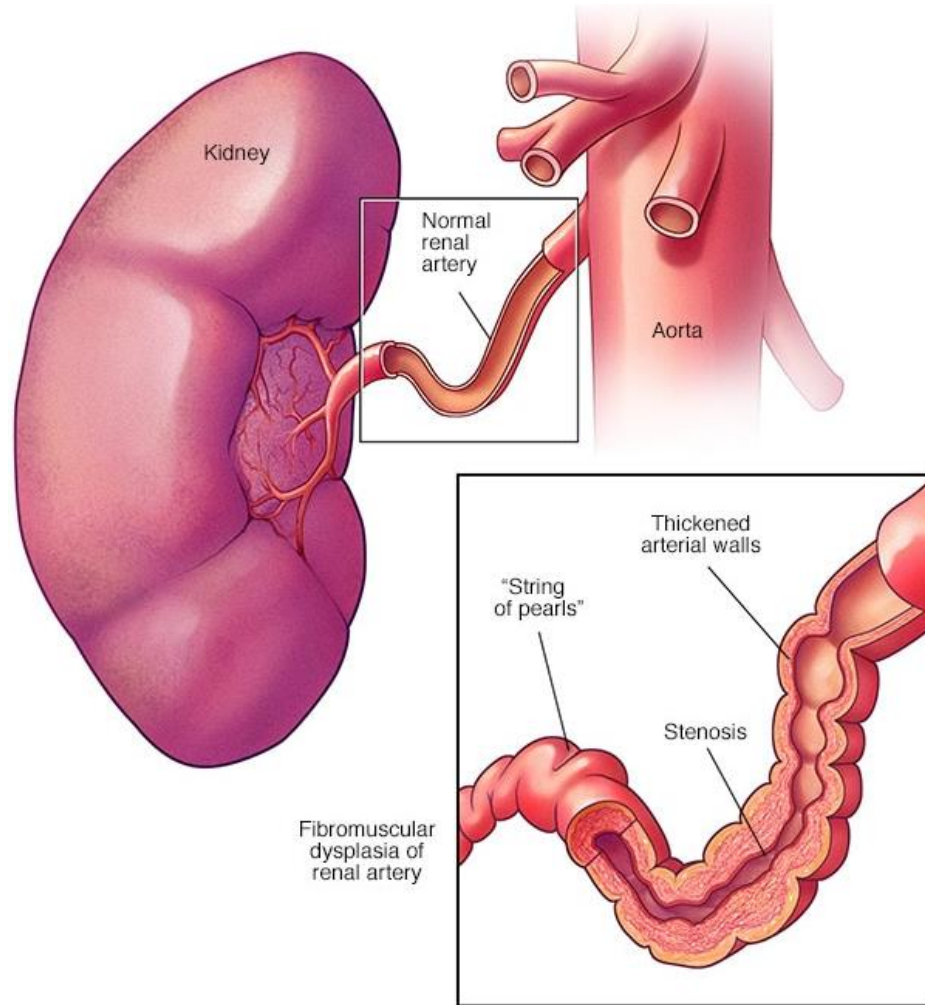
Behandeling primair hyperaldo

Nierarteriestenose

- Prevalentie: hypertensie 1-8%, therapieresistente hypertensie 3-20%
- Anamnese: gegeneraliseerd atherosclerose, diabetes, roken, flash oedeem, FMD/SCeAD/SCAD
- LO: souffle abdominaal, perifeer vaatlijden
- Screening: CTA(MRA), angiografie
- Lab: \uparrow renine, \uparrow aldosteron, \downarrow K⁺

FMD nierarterie

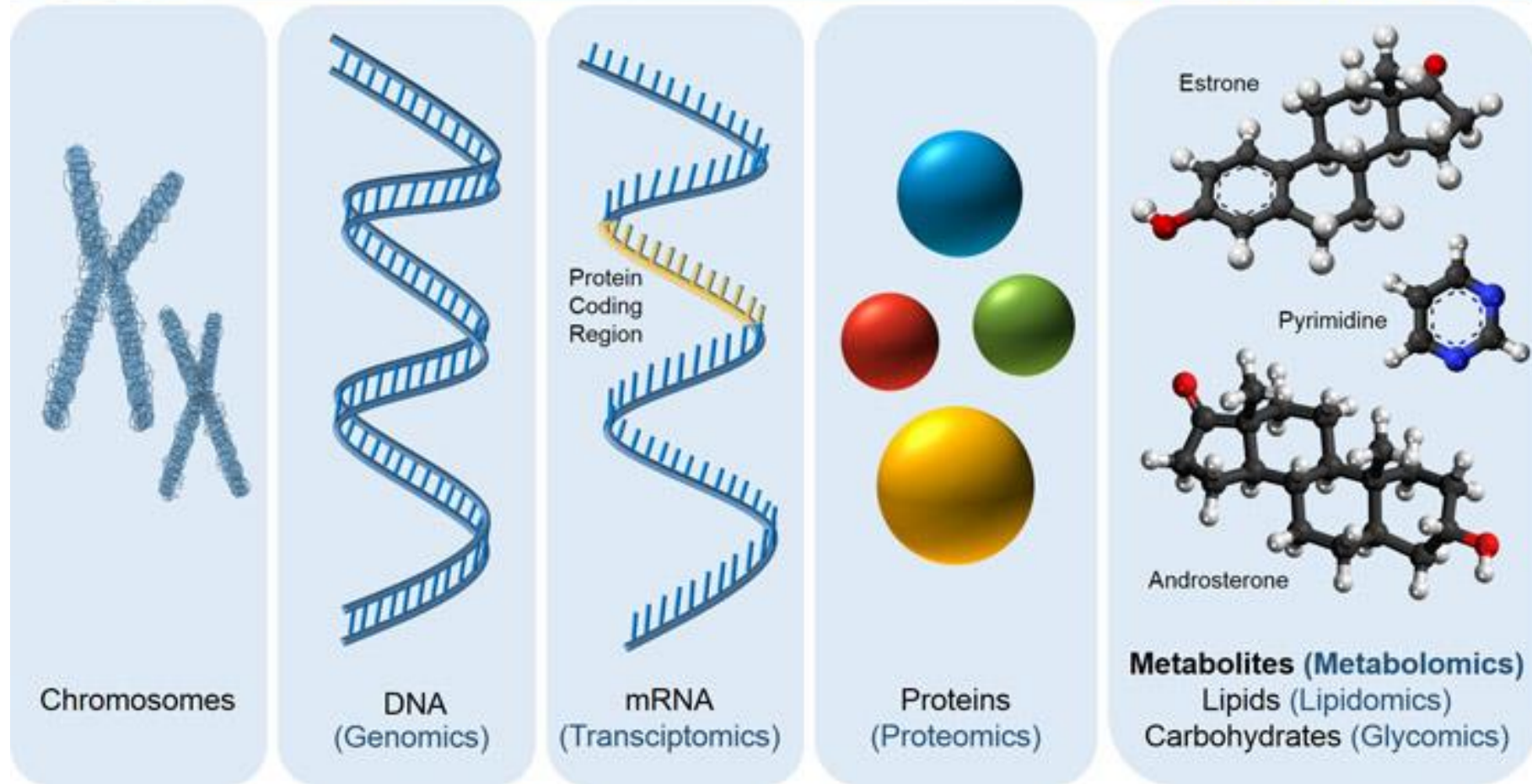

Agenda Secundaire hypertensie

- Wat is het?
- Is het belangrijk er naar te zoeken?
- Wat is de prevalentie?
- Wat zijn de oorzaken?
- Diagnostisch traject
- **Een kijkje in de toekomst**
- Conclusies

Metabolomics

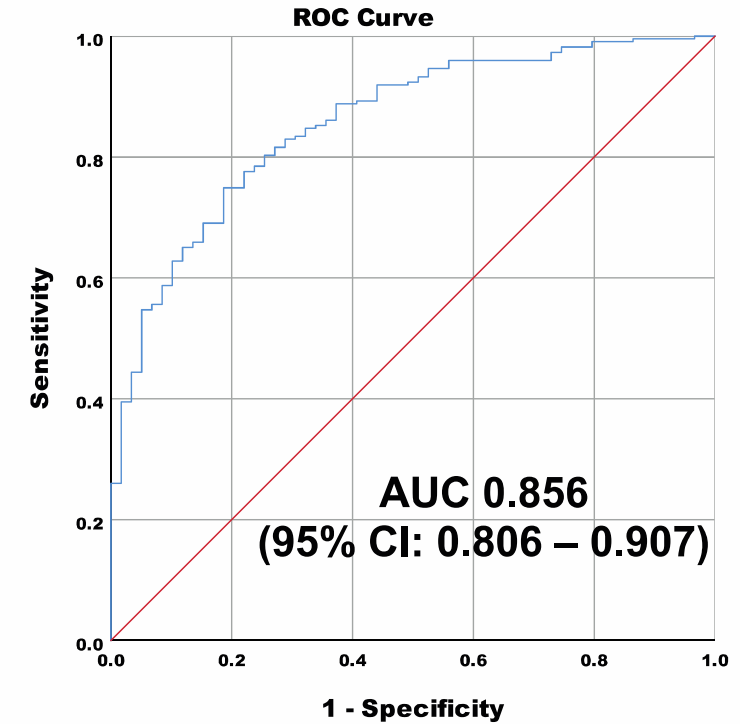
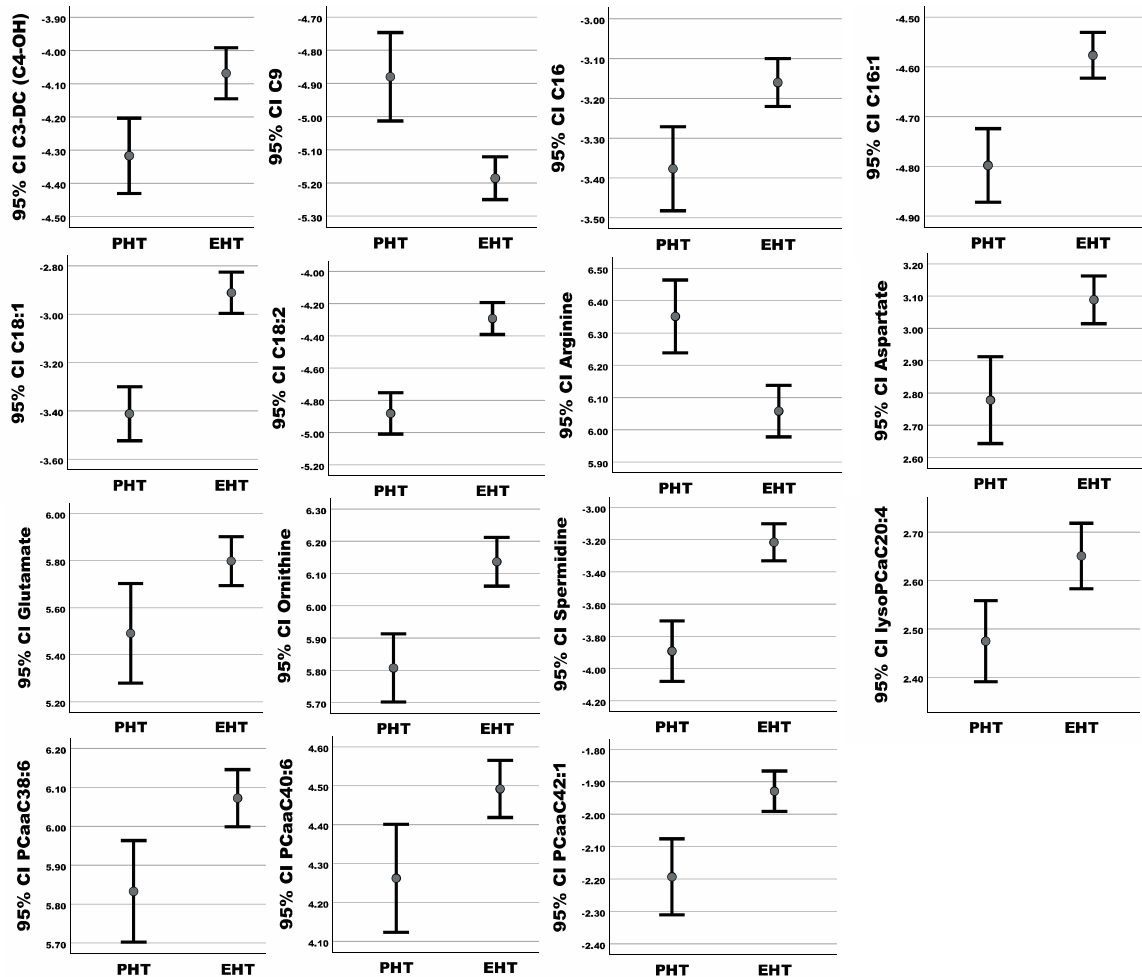
CHEMICAL DIVERSITY

Metabolieten endocriene hypertensie

Metabolite	PHT vs			Metabolite	PHT vs			Metabolite	PHT vs			Metabolite	PHT vs			
	CS	PA	PPGL		CS	PA	PPGL		CS	PA	PPGL		CS	PA	PPGL	
Acylcarnitines				Amino acids				Glycerophospholipids (cont.)				Sphingolipids				
C3:1	x			Serine		x		PC aa C40:2			x		SM C16:1		x*	
C3-DC C4-OH		x	x	Threonine		x*		PC aa C40:6		x	x*		SM C18:0		x	x*
C7-DC		x*		Biogenic amines				PC aa C42:0		x*			SM C18:1		x*	x*
C9	x*	x*		Spermidine*	x	x*	x*	PC aa C42:1		x*			SM C20:2		x*	
C12:1			x	Glycerophospholipids				PC aa C42:2		x			SM C24:1			x*
C14:1			x*	lysoPC a C14:0	x			PC aa C42:4		x*			Metabolite ratio			
C14:2		x	x*	lysoPC a C16:0	x*	x*		PC aa C42:5			x		Citrulline/Ornithine	x*	x*	x*
C16		x*		lysoPC a C16:1	x*			PC ae C34:2			x*		Citrulline/Arginine		x*	x*
C16:1		x*	x*	lysoPC a C17:0	x			PC ae C36:1		x*			CPT-I ratio		x*	
C18:1	x*	x*	x*	lysoPC a C18:0		x		PC ae C36:3			x		Met-SO/Methionine			x*
C18:2	x*	x*	x*	lysoPC a C18:2			x*	PC ae C42:0			x	x*	Ornithine/Arginine	x*	x*	x*
<i>Amino Acids</i>				lysoPC a C20:4	x*			PC ae C42:1			x		Putrescine/Ornithine		x*	x*
Alanine	x*			lysoPC a C24:0			x*	PC ae C42:2		x	x		Spermidine/Putrescine	x*	x*	x*
Arginine		x*	x*	PC aa C30:0			x	PC ae C42:3			x		Total DMA/Arginine		x*	x*
Aspartate	x*	x*		PC aa C32:2		x	x*	PC ae C42:5			x		Tyrosine/Phenylalanine	x*		x*
Glutamate	x	x		PC aa C36:2			x*	PC ae C44:3		x	x*					
Ornithine	x*	x*	x*	PC aa C38:4			x	PC ae C44:4		x*	x					
Phenylalanine	x	x		PC aa C38:6			x*	PC ae C44:5			x					
Proline	x			PC aa C40:1		x*		PC ae C44:6			x					

Targeted metabolomics endocriene hypertensie

Conclusies

- Secundaire hypertensie is niet zeldzaam en belangrijk om uit te sluiten
- 'Ongewone hypertensie': denk aan mogelijk secundaire oorzaak
- Gebruik een leeftijd-gebaseerd diagnostisch algoritme
- Meest voorkomende oorzaken: OSAS, primair hyperaldosteronisme en nierarteriestenose
- Nieuw gereedschap in ontwikkeling: targeted metabolomics

